

az író üt a szeg fejére, mondván: e művében kísérelte meg a teljes embert megközelíteni az osztályok embereiben. Szerkesztés, ábrázolóképeség, nyelvezet dolgában magasan meghaladja a többi írás színvonalát. Már a története is milyen „romantikus” e műnek: a Bukarestben 1940-ben álnéven kiadott regényt elkobozták, s ugyanítt ismét 1956-ban jelent meg. Az erdélyi magyarság útvesztője, melybe osztálytagozódásának szüntelen élezésével egyre beljebb úzi önmagát s teszi valóban egy nép tragédiájává — épp a hangszenvtelen tárgyilagosságával, recitatív jellegével hat döbbenetes vádként.

Az elbeszéléseket Kahána négy ciklusba foglalja. Az első, a kötet címadó darabjai a doftanai börtönben 1927-ben, illetve a harmincas évek elején Moszkvában íródtak, s az erdélyi illegális kommunista mozgalom harcairól kapunk benne összegező képet.

A *Katonadolog* darabjai nagyrészt már Moldovában íródtak. Döntő emberi és írói élménye Kahánának a moldvai nép helyzete, sorsa. (Mint tudjuk, *Legyen másként* címmel ebben az évben egy moldvai tárgyú regénnyel is jelentkezett.) A román Károly királyrendszer szinte szervezetlen humánუმellenes, hihetetlenül korrupt jellegéről nem sok ily találó képet

festettek még, mint Kahána e ciklus elbeszéléseiben.

A harmadik ciklus címe: *Szovjet földön*. A szerzés helye ugyancsak Moldva, városai, falvai s az 1944, 1945, 1954, 1962 dátumok jelzik, hogy e kis nép megváltozott életéről, örömről, vívódásáról kapunk tablót. Műfajilag ugyan törést érzünk, a ciklus két utolsó darabja nem elbeszélés, inkább amolyan szociográfia-útirajzszerű írás.

Az utolsó ciklus, a *Kárpátaljai kis történetek* amolyan függetlenség tekinthető. Nem egy „kis történet”-ben jól fogant elbeszélésmag rejlik, valójában egyik sem teljesebb azzá: inkább kíváncsnak újságíró-író tollvégre, folyóiratba, vagy a hírlapok tárcarovatába, mint reprezentatív gyűjteménybe.

S amit a gyors feltérképezés után el kell még mondanunk: az elbeszélések figurái túl szimplifikáltak ahhoz, hogy a mai olvasó teljes értékűként elfogadja azokat. Ha hitelesnek érezzük is a konfliktusokat, a megoldásnál jóval több meggyőző motíválást vár. S ezt az érdekesítő fordulatosság sem pótolja, ami egyébként igen erős oldala, talán legfőbb érénye az írónak. Kahána oly ökonomikus biztonsággal, döntő többségben sematikusmentesen, ha a téma engedí, kicsit kedélyesen — csak távoli atyafiságban az

anekdotázó hanggal — ír, melynek alapján föl kell rá figyelnie az olvasónak.

Ez sem feledtetheti azonban, amit a kötet második feléről, de legalábbis harmadik harmadáról így vall maga a szerző: „... ezeket nem anyanyelvemen, hanem második írói nyelven — román-moldovánul írtam. S ha ezek nyelvezete az itt közölt szerzői átdolgozásban nem áll a magyar írók szintjén, vagy esetenként fordításként hat, az olvasó, kérem, tekintsen el ettől, s vegye bizonyítottnak, amit én most már tapasztalatból tudok: hogy az író csak anyanyelvén igazán ura a művének”. E szerzői intelemre a bábáskodóknak, lektoroknak és szerkesztőknek kellett volna talán jobban ügyelniük a szűrőskor. Ha a hat és fél száz oldallal szemben 350—400 oldalnyi a beválogatott anyag, az nyilván frappánsabb, plasztikusabb képet nyújt íróról és művészetéről, s az olvasóban ott marad a kíváncsiság: milyen újabb mű rejtőzik még a szerző tarsolyában. Az idő a fordítás helyett a beérést is meghozta volna egy újabb kiadás céljára. Cinizmusmentesen elmondhatjuk talán a sokat idézett közhelyet: kevesebb több lett volna.

(Szépirodalmi Könyvkiadó 1967.)

KISS GYULA

A POZSONYI IRODALMI SZEMLE FÁBRY-EMLÉKSZÁMA

Aki csak valamelyest ismeri a szerkesztőségi munka technikáját, jól tudja, hogy nemcsak a „szabályos” folyóiratcímek összeállítására jelent hónapról hónapra, évről évre megújuló nehézsége-

ket és szépségeket, nemcsak a Gaál Gábor-i hagyományos „műforma”, a szépirodalomból, kritikából, illusztrációkból arányosan elegyített mindenkori „lap-egész” mechanizáló szerkesztése jár

folyton ismétlődő izgalommal és nekifutással, de a speciális, az egyetlen témára koncentrált összeállítás is teljes erőbedobást kíván. A különféle emlékszámokat lapozva az olvasó azt hihetné, hogy a fo-

gaskerekék szoros együttmozgásával összekapcsolódó cikkek meghatározott rendje egy-egy kínálózó téma és alkalom kapcsán könnyebben összeáll, mint amikor látszólag szétszórtabb anyagnak kell már kialakult rovatokkal szabadalt teret adni. Bizony nem így van! Az igényes „emlékszám”-ra is vonatkoztatott „lap-egész” eszménye még inkább megköveteli az összes szóba jöhető erők koncentrációját; a téma teljes — vagy legalábbis minél sokoldalúbb — megvilágítása érdekében egyaránt meg kell mozgatni a múlt és a jelen anyagát, a legkülönbözőbb irányzatokat, írókat és műfajokat kell felsorakoztatni egyetlen zászló alá, átidalva olykor nyelvek és határok nehézségeit is.

Jelen számunk összeállításának nehézségeire visszatérek, s annak megvallásával, hogy bennünk is csak nem várt technikai akadályok térítettek el egy Fábry-emlékfűzet kiadásától, különösen jól tudjuk, mekkora feladatot oldott meg sikerral Pozsonyi testvérpárunk szerkesztősege, amikor 70. születésnapja alkalmából remek összeállítással tiszteltgett a magyar nyelvű marxista publicisztika és kritika klasszikus alakja, a Szlovákiában élő Fábry Zoltán előtt. A Fábry-emlékszám szerkesztőségi mester munka, sajtótörténeti és irodalomtörténeti értékű, maradandó dokumentum, forrásmű, amit mindig is használni, amire mindig is hivatkozni fogunk. S ami a legkülönösebb: közös műve az ünneplőknek és az ünnepeitnek, hisz az Irodalmi Szemle tíz évvel ezelőtt nem indulhatott volna meg Fábry életművének, töretlen jellemének és kézzelfogható támogatásának biztos fedezete nélkül. A lap ma is főmunkatársaként tisztelheti Öt, tíz év harcai-

nak e számban kicsapódott eredményei tehát a Mesternek is köszönhetőek. Annak a Fábry Zoltánnak, aki publicistaként egy-szersmind szerkesztő is volt mindig, aki Gaál Gábor örökét nemcsak személyiségének korparancsot sugárzó varázsával viszi tovább, de a Korunk nagy szerkesztőjének szerteágazó, határokon átnyúló, internationalista kapcsolatainak továbbépítésével, XIX. századi méretű roppant levelezésének továbbbírásával is. Nem tudom, mennyire eleven lüktetésű a korrespondencia Stósz és Pozsony között — feltétlenül annak látjuk —, de tudom, hogy Fábry egy hivatalnok pontosságával elküldi könyveit, cikkeit, leveleit és tanácsait minden-hová, ahol szomjúhozzák azokat: fővárosunkba éppen úgy, mint a Hernád vagy a Tisza mellé. E felvillantott gazdag viszonylatok értelmében közös műve az emlékszám mesternek, küzdőtársaknak és tanítványoknak.

A technikai kivitelezés persze mégiscsak az irodalmi Szemle szerkesztőinek érdeme. Hadd soroljuk hát elő, hogy több mint húsz szerzőt szolgáltattak meg hasábjaiikon Csehszlovákiából, Magyarországról, Jugoszláviából, Romániából és Ausztriából, s hogy egy-egy dedikáció, levélrészlet vagy illusztráció segítségével azokat is az ünneplők széles körébe vonták, akik már máshol köszöntötték az Ünnepeket vagy nem szerepelhettek szabályos, egész írásokkal. Minden a helyén van e fűzetben, a modern és változatos tipográfia, a személyiséget és a korhangulatot remekül kifejező, gondosan válogatott illusztrációk (a Fábryt megjelenítő fotók és az antifasiszta, háborúellenes grafikák) pedig egyszerre adnak szemétpihentető, elmét élénkítő

ritmust a gazdag anyag-nak.

A közreadott tanulmányok, emlékezések, levelek és versek számtalan oldalról vonják fénybe Fábry művét és alakját. Nem a mindent felölelő teljességigény szülte őket, esetleges vitázó megállapításoknak tehát nincs most itt hely és alkalom. Csupán egyetlen dolgozathoz fűznék észrevételt, s ezt is azért, mert ennek fel- említése kapcsán egy Fábryval szembeni mulasztásunk önkritikus megvallására kínálkozik alkalom. Zsilka Tibor Fábry stílusáról írt dolgozatot. A hagyományos nyelvészi aprólékosság sok érdekes dolgot (olykor triviális mozzanatokot is) észrevétet vele, elfeledkezik azonban Fábry expresszív stílusának két feltétlenül jellemző jegyéről! Külön tanulmányt lehetne írni pl. arról, hogy Fábry stílusában milyen rendkívül fontos, meghatározó szerepe van a legjobban kedvelt írásjelnek, a kettőspontnak: nemcsak kiemel, nyomatékosít, de ígét, állítványt is pótol, kidobja, feleslegessé teszi a körülíró, tempósan kifejtő mondatelemeket, kurtán a lényegre csap, szinte élénkszegezi a telitalálat-mondanivalót stb. Fábry a név- és címadás nagymestere. Elnevezései, sajtós terminus technikusai definitív erővel bírnak, sokszor a fogalom egyetlen lehetséges, ezakt pontosságú meghatározását adják. Egy stílusával foglalkozó tanulmány nem maradhat ennek kifejtésével adós. Különösen akkor nem, ha meggondoljuk: Fábry sokszor nem is maga teremti ezeket a telitalálatokat, hanem teremtés-erővel kiemeli, önállósítva felmutatja őket a vizsgált anyagból. Számos klasszikus példa helyett („Ember az embertelenségben” stb.) utaljunk csak arra, hogy a szegedi *Tömörkény Em-*

lékkönyv-nek küldött tanulmányát egyetlen kiemelt „szemérmes, igazi Tömörkény-poén” köré építette: *embőrakadály*. „Első hallásra ártatlannak látszó, cenzúrabiztos poén. És csak ma, két világháborúval terhelt, döbbenünk igaz értelmére. A kaszárnya, a háború: embőrakadály! Itt valaki ki-mondotta és összegezte a

háború igazságát.” És így tovább. Az antifasiszta, háborúellenes mondanivaló a megtalált poén, a teltalálalat értelmezésével most már „játszva” kibontható. (Ki hitte volna!? — a szelíd és szemérmes Tömörkényből!) Az történet, hogy Emlékkönyvünkben Fábry írását nem a tanulmányok, hanem az írói tiszteletadások köré sorol-

tuk, s ezzel — ahogy egy levelében írta — „megfosztottuk a lényegtől: a címtől. Az »embőrakadály« célja ezzel elsikkadt. Cím nélkül — semmis”.

Igaza volt.

A 70. születésnapját köszöntő folyóiratszámot üdvözölve is megkövetjük, érte.

(KSI)

Az élet semmit sem érne nekem, ha mozgás nem lenne — természetesen egyenes és előrehaladó mozgás! Ezért vagyok együtt azokkal a népekkel és osztályokkal, amelyek utat törnek az emberiség utójának, a szervezett proletár dolgozók tömegeivel és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségével. Ezeket a történelmi fejlődés ellenállhatatlan lendülete hordozza. S én ugyanannak a sorsnak engedelmeskedem.

(ROGER MARTIN DU GARD)

Önök vezetik a szabad köztársaságok szövetségét — azt a kézzel fogható örökséget, amelyet a halhatatlan Lenin a világ elnyomott népeire hagyott. Ennek az örökségnek segítségével az imperializmus áldozatai feltétlenül kivívják a szabadságot, és megszabadulnak attól a nemzetközi rendszertől, amelynek alapjai ősidők óta a rabszolgaságban, a háborúkban és az igazságtalanságban gyökereznek...

(SZUN JAT-SZEN)

Semmi kétség, Lenin világtörténelmi nagyság. Úr a gondolatok felett. Új, demokratikus, gigászi stílusban. Az akaratnak és az aszkézisnek erőteljes duzzadó egysége. Az eszmék hatalmas pápája, telve világokat romboló isteni haraggal. A saga mesebeli vitéze, aki azt mondotta: „Legyen átkozott, aki kardját leereszti, félve a vértől!”

(THOMAS MANN)

Oroszországi testvérek, akik most fejeztétek be nagy forradalmatokat, nem szerencsét kívánunk kell, hanem meg kell ezt köszönnünk nektek. Amikor szabadságtókat kivívtatok, nemesak magatokért dolgoztatok, nem hanem valamennyiünkért, testvéreitekért az öreg Nyugaton.

(ROMAIN ROLLAND)

A történelem fordulópontján állunk. A forradalom a dolgozók és a terhek alatt roskadozó népek számára harcra hívó kiáltás volt. Az orosz szovjet köztársaság a harcoló internacionálé zászlajává lett, amely serkenti a többieket, bátorsággal tölti el az ingadozókat, megtízszerezi valamennyiünk merészségét és eltökéltségét. A szovjetköztársaságot rágalom és gyűlölet veszi körül, de ő messze a szennyáradat fölé magasodik — a gigászi energia és a legnemesebb eszmények nagyszerű alkotása, a kezdődő új, jobb világ.

(KARL LIEBKNECHT)

A Tiszatáj jelen számát teljes egészében a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulója megünneplésének jegyében állítottuk össze. Hosszú előkészítő munkánk és a megvalósulás nem járt volna sikerrel, ha a jubileumi szám szerkesztése során nem tapasztalunk messzeszemenő segítséget az illetékesek részéről. Ezúton mondunk tehát köszönetet a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága Kulturális Osztályának, a Lapkiadó Vállalat központi és helyi szerveinek, hogy terjedelemlépcsős kérésünk meghallgatásra talált; a Szépirodalmi, a Kossuth, a Móra Ferenc, a Zrinyi, a Gondolat és az Európa Könyvkiadóknak, hogy a nagy ünnep fontosabb kiadványait kérésünkre nyomdai levonatok formájában juttatták el hozzánk, s így időben, összefogottan ismertethetjük azokat.

Jubileumi összeállításunk rovatbeosztását természetesen a speciális anyag alakította ki, hagyományos rovataink ezúttal tehát elmaradtak. Valamennyi novemberre beérkezett kézirat közlését még a megbővült terjedelem sem tette lehetővé; a kényszerűen kimaradó értékesebb írásokat a következő év első számaiban közöljük majd.

A Tiszatáj Szerkesztő Bizottsága

KÉT SZEGEDI BIBLIOGRÁFIA A NAGY OKTÓBERI SZOCIALISTA FORRADALOM 50. ÉVFORDULÓJÁRA

1. OKTÓBER FÉNYEI SZEGEDEN

A Somogyi-könyvtár Kiadványainak 4. füzeteként jelent meg az *Október fényei Szegeden* c. bibliográfia; szerkesztője Péter László. E legújabb bibliográfiájának anyaga is kedvelt és sokszor valóban nagyértékű, hasznos anyagot megmozgató kutatói eljárásának módszerével készült: az egykorú hírlapi közlések anyagából válogat. Az összeállítás azonban nemcsak félszázaddal ezelőtti újságcikk-címek mechanikus egymásutánja, annál jóval sokoldalúbb és praktikusabb gyűjtemény. A közvéleményhez, a nagyközönséghez kíván szólni, miként a bevezető mondja: „a Nagy Októberi Szocialista Forradalom szegedi visszhangjának dokumentumait mint bibliográfiai tételeket gyűjtöttük egybe, hogy az évforduló alkalmával rendezendő helyi ünnepségekhez, kiállításokhoz iskoláinknak, intézményeinknek, tömegszervezeteinknek, gyáraink dolgozóinak bő választékot nyújtsunk ezekből a történelmi emlékekből.” E szélesebb célt a bibliográfia egy általános tájékoztató és időrendi kiegészítés közlésével is szolgálja. Az előbbi címszó alatt a forradalom örténetének és általános hatásának kérdéseivel foglalkozó irodalomjegyzéket olvashatunk, míg a praktikus kronológia — szoros párhuzamban, mintegy tömör magyarázatul — a szegedi sajtó cikkeinek felsorolását követi. Olvkor üdítő szemelvényeket is olvashatunk e cikkekből, vagy pedig a szerzőség meghatározásával kapcsolatos rövid filológiai kitérőknek lehetünk tanúi.

A Tiszatáj jelen számának olvasói előtt e bibliográfiát különösen az teheti érdekessé, hogy az *Október visszhangja Szegeden* c. összeállítás tulajdonképpen nagyrészt ennek szövegszerű megelevenedése. A szegedi sajtó tengeréből válogatott anyag hasábjainkon elsősorban az olvasóközönségnek szól, a hasonló igényeket kielégítő, ám a teljes anyag ismeretét dokumentálói bibliográfia tehát szorosan összetartozik s együttesük már a tudományos kutatómunkának is biztos alapját képezheti.

ODESSZÁRÓL SZEGEDIEKNEK

Akik látták az Odessza—Szeged intervíziós televízióműsort, nemcsak megható találkozásnak lehetnek tanúi, de annak is: hogyan válik anyagi erővé egy bibliográfia. Az előttünk fekvő kis füzet lapjai és tételei elevenedtek meg akkor: a Bálint István és Péter László szerkesztésében, a KISZ Szeged Városi Bizottsága és a Somogyi Könyvtár kiadásában megjelent hasznos összeállítás láthatóvá transzformálódása mindenkit meggyőzhetett arról, hogy a jó és mozgékony bibliográfia nemcsak a szakközvélemény, de a nagyközönség kezében is egyre inkább nélkülözhetetlen segédeszköz.

Az *Odesszáról Szegedieknek* először ad hírt részletesebb és sokoldalúbb összefoglalás formájában szovjet testvérvárosunk múltjáról és mai életéről. Afféle filozof-Baedeker ez: a Nagy Szovjet Enciklopédia 1954-es (bizony, elég régi) Odessza-címszavát, egy Odesszáról összeállított képeskönyv bevezetőjét közli, függelékül pedig bibliográfiát ad, a várossal foglalkozó fontosabb orosz nyelvű műveket, s a Dél-Magyarország Odesszával kapcsolatos meglepően gazdag cikkanyagát sorolva elő, végezetül pedig névmutató csatlakozik a kiadványhoz. Sok érdekes dolgot megtudunk belőle! Például azt, hogy a város egy valószínűleg létező görög településről,

Odissos-ról kapta a nevét (szegediek, már csak ezért se mondjunk Ogyesszát!) vagy hogy az odesszai és a szegedi színházat ugyanaz az F. Fellner és H. Helmer tervezték.

Egyetértünk azzal, hogy a több mint egy évtizedes testvérvárosi kapcsolat szükségessé tenné már egy Odesszát ismertető útikönyv szegedi kiadását — erre a bevezető céloz —, e terv megvalósítását is sürgetve, tennénk azonban javaslatot egyebekre vonatkozóan is. Odesszában vajon jelent-e meg hasonló összeállítás Szegedről oroszul? Szegednek egyéb testvérvárosai is vannak — a bulgáriai Plovdiv, az NDK-beli Drezda —, nem lehetne-e egy testvérvárosokat ismertető bibliográfia-sorozat keretében majd rájuk is sort keríteni?

Végezetül és azoknak szólóan, akiket illet, még valamit. A bibliográfia szorgalmasan elősorolja, hogy Szegedről eddig hányféle küldöttség utazott Odesszába. Pártmunkások, tudósok, egyetemisták, újságírók, tanácsi funkcionáriusok, vasutasok, KISZ-isták delegációja egyaránt járt már ott — és viszont —, írók, szegedi és odesszai írók cseréjére azonban máig sem került még sor.

Ideje volna, hogy „a napfény városainak” termékeny testvéri kapcsolata írók cseréjével is tovább gyümölcsözősödjék.

[KOVÁCS Sándor Iván⁽⁻ⁿ⁾]

A SZERELEM TÖRÉKENYSÉGE

Szerelem volt, van és lesz. Örök téma, míg emberek népesítik be a földet. Sokan vállalkoztak arra, hogy megírják, mit jelent és milyen — szenvedélyes, erős, sűrű tartó vagy azon túl is... Illés Endre legutóbb „a szerelem törékenysége” kívánata bizonyítani tv-játékban, ahol egyetlen történetre írt három megoldást. Ebben a választóívben próbált tanulságokat és következtetéseket levonni arról, hogy miért is törékeny a szerelem.

Két fiatalember életét cseppet sem egyszerű problémák modulálják. Lacinak nincs valamire való állása. Amit keres, azt is gyakran elkártyázza. Más lakásában laknak, elköltöznének, ám ehhez is hiányzik a pénz. Orsi és Laci két év óta éli házassági kötelékben Agnesnél, Orsi testvérénél. Szívességből. Megtudjuk, hogy Agnesnek elveszett tetemes összeget rejtgető takarékkönyve, a két testvér — az egyik kimondatlan, a másik kimondva is — Lacira gyanakszik. Ez tehát az alaptörténet — mondja a narrátorként jelenlevő író —, s ehhez három különböző befejezést varázsol elénk. Tanulcságként a szerelem törékenységeről és próbáiról.

Az első: Ágnes előre megtervezetten, szándékosan akarja szétválasztani Orsit és Lacit; az OTP-nél Orsi maga tapasztalja Ági szándékát. Hiszen a betétkönyvet — mielőtt Ági annak ellopásáról panaszkodott volna, tulajdonosa felveszi. A második: bár Laci állítja, ugyanolyan hevesen, mint az első történetben, hogy nem ő a tette, mégis bebizonyosodik róla a lopás. A harmadik variáció: Ágnes nagymamaként jelentkezik, s „ártatlan” tréfaként meséli: Elloptam a fiatalok elől a betétkönyvet. Legalább nem járnak a nyakamra folyton pénzért. A gyanú itt is Lacira terelődik.

Valóban, egy történetnek háromféle befejezését, arcát láttuk volna? Nem hiszem. Inkább három történetet. Ugyanabból a bűvös körből. Három történetet, amelyet nehéz közös nevezőre hozni, különbözőséggel, az események motívumai stb. miatt. A tv-játék, amelyet ugyan egészésként nyújtanak át nekünk, bonyolult, három-ismertelen egyenleté vált, amelyből nehéz levonni határozott, konkrét eredményt. Az első történet éles expozíciójával szemben a három sztoriból halvány absztrakciót fogalmazhatunk meg magunknak.

Mert arra, hogy a szerelem hímes tojás, amire igen-igen vigyázni kell — azt hiszem, mindenki kamaszkorában rájött. S arra is, hogy a szerelem sokszor megmagyarázhatatlan okokból törik össze, meg arra, hogy még inkább nagy erkölcsatlanságokból, az élet elemi törvényeinek megszegéséből. Szabály azonban nincs. Illés tulajdonképpen azt bizonygatja, amit minden további nélkül elhiszünk neki. Mégis mi rejtőzik akkor a könnyen olvasható szándék és mondani-való mögött? Egy jótanács, vagy ha úgy tetszik, praktikus intelem. Félretéve a finomkodást, óvakodjunk a gyors, egymás fölélti ítéleteztől, a még annyira is perdöntőnek látszó corpus delictiktől. Az író mindezt így mondja, s nála jobban én nem fogalmazhatom meg: huszonöt év alatt sok mindent be lehet bizonyítani. Talán önmagunkat is. Hiszem, hogy számunkra ez a tanulság.

Még valami: hetek alatt lépett a Kortárs lapjairól a tv képernyőjére Illés drámája. A szerző a közhely-igazságok mellett is igazi, komplett drámát tudott teremteni. Közél egy óra alatt bravúros biztonsággal életre hívott szereplőkkel, pergő dialógusokkal, drámai helyzetekkel találkozunk. A tv-képernyő tulajdonképpen egy különleges mikroszínpad. Örliasi veszélyekkel: ha nem sikerül attrakciójához atmoszférát teremteni néhány képpel, mondattal — a néző egyszerűen elzárja a készüléket. Emlékszem a Tizenkét dühös emberre. Élet-halál vitája szakadatlan-felcsigázott figyelemre ösztökélt — pedig az emberek nem mozdultak ki a szobából. annak metamorfózisából. A megjelenítés végig esz-köztelen maradt — a háttérben, az előadással, a lényeggel szemben. A téma megparancsolja saját formáját. A szerelem törékenysége hasonló erőterekkel rendelkezett, hasonlóan nehéz volt előadni. A szereplők (a főszereplő Pap Éva és Sztankay István) nehezen bírkóztak meg feladataikkal, az író nagyon keveset segített nekik. Ha már itt tartunk, az író-narrátor jelenlétét szükségesnek, de zavarónak is érzetem. Nélküle talán nem értettük volna a történet rugóit, de beavatásunk zavart. Kapcsolatunk ezúttal nem volt szerencsés — inkább illúzióromboló.

MATKÓ ISTVÁN